

Motion till riksdagen

1985/86:Fö310

Margareta Hemmingsson (s)

De värnpliktigas fria resor

En värnpliktig under utbildning har rätt till en fri resa i veckan till hemorten eller till en annan ort i landet som kan nås med allmänna kommunikationsmedel. Om han har mer än 80 mil hem, tjänstgör på Gotland eller får anslå mer än tio timmar för en resa med tåg, får reguljärt flyg utnyttjas för hemresor två gånger i månaden om inte försvaret tillhandahåller eget eller inhyrt färdmedel. Mot bakgrund av att kostnaderna för de värnpliktigas resor från budgetåret 1980/81, då de uppgick till ca 193 milj. kr., stigit med 126 milj. kr. till ca 319 milj. kr. för budgetåret 1983/84 uppdrog överbefälhavaren i maj 1984 åt försvarets rationaliseringsinstitut att föreslå åtgärder som reducerar kostnaderna för bl. a. värnpliktsresor.

Försvarets rationaliseringsinstitut har i september 1985 överlämnat förslag i ärendet till överbefälhavaren. Förslagen innebär bl. a. att man övergår till ett totalt kostnadsansvar för resorna, att man i ökad utsträckning utnyttjar anvisade färdmedel i form av flyg, tåg och båt, att man överför resor på korta och medellånga avstånd från tåg till buss och på medellånga och längre avstånd från flyg till tåg, att man i huvudsak nyttjar båt till och från Gotland och tåg mellan Stockholm och Umeå samt att de värnpliktiga från Mellansverige som tjänstgör i Kiruna medges att flyga varje vecka. Rationaliseringsinstitutet beräknar att besparingarna vid ett genomförande av förslagen skulle komma att uppgå till 42 milj. kr. för budgetåret 1985/86 och till 67 milj. kr. för kommande budgetår.

Försvarets rationaliseringsinstituts beräkningar

Nu är mellertid inte dessa ekonomiska beräkningar alldeles entydiga. Det finns flera oklara punkter, som gör att de ekonomiska kalkylerna alltför mycket bygger på felaktiga antaganden. Försvarets rationaliseringsinstitut (FRI) har t. ex. byggt sina antaganden om resandet till och från Umeå på det antal värnpliktiga som har inkallats till värnpliktstjänstgöring, och inte det antal som i verkligheten har ryckt in. Alla värnpliktiga åker inte hem varje helg, några har vakttjänstgöring och några stannar av andra skäl.

FRI:s kostnadsberäkningar för det *nuvarande* systemet tenderar att bli alltför höga. Samtidigt bygger förhoppningarna om besparingar med ett *nytt* system på för låga utgiftsberäkningar – och i vissa fall inga kostnader alls. Detta gäller exempelvis den militära personal som skall arbeta i den

egna resebyråer Milresor. I FRI:s kalkyler finns inga kostnader upptagna för dem.

Mot. 1985/86
Fö310

De värnpliktigas motivation

Värnpliktsutbildningskommittén skrev i sitt betänkande Värnplikten i samhället (SOU 1985:36) följande:

Värnplikten innebär att samhället ställer krav på flertalet värnpliktiga att i fred ställa totalt uppåt ett år av sitt liv till förfogande för tjänstgöring. På vissa värnpliktiga är kravet totalt omkring två år.

På alla värnpliktiga ställs krav att de under denna tid aktivt skall delta i utbildning under delvis pressade och fysiskt obekväma former. Ytterst kräver vi i samhället av dessa värnpliktiga att de med sina liv skall vara beredda att försvara vårt samhälle och vår rätt att själva i demokratisk ordning utforma detta samhälle.

Värnpliktstjänstgöringen under plikttag utgör ett ingrepp i den enskilda värnpliktiges liv.

Den medför även ingrepp i hela hans sociala omgivning. Konsekvenserna för hans familj, vänner, arbetsgivare och för organisationer, föreningar osv, som han på olika sätt medverkar i, blir naturligtvis olika omfattande och olika allvarliga. Vissa överväganden måste alltid göras så att inte samhällets krav på den enskilda värnpliktige endera överstiger hans förmåga eller medför sådana konsekvenser att "tredje part" vållas avsevärd skada.

En förändring av de värnpliktigas rese-möjligheter skulle allvarligt försämra motivationen hos de värnpliktiga i de fjärrkryterade förbanden. Mot bakgrund av värdet av motiverade värnpliktiga, måste man ställa sig frågan: Är det värt priset?

Handläggningen av ärendet

Beträffande en eventuell förändring av de värnpliktigas fria resor skriver försvarsministern i budgeten, att dessa "— — — bör dock genomföras i samverkan med de värnpliktigas representanter i respektive förbandsnämnd och så långt som möjligt anpassas till de förhållanden som råder på förbandsorten varvid också möjligheterna att variera utbildningens vecko-inpassning bör uppmärksammas. Jag avser föreslå regeringen att genom ändring i värnpliktsförmånsförordningen skapa ytterligare möjlighet att lokalt anpassa resandet."

Naturligtvis är det positivt med en möjlighet till lokala initiativ, speciellt om det innebär ett beaktande av synpunkter hos alla berörda parter. Där emot är det svårt att förstå att de stora rationaliseringsvinsterna skall göras då det är få inläggande värnpliktiga. Dessutom blir ju inte obehaget för den värnpliktige mindre av att han är ensam om det . . .

Med anledning av den kritik som framförts mot förslaget och de frågor som finns kring "rationaliseringsvinsternas" storlek, är det angeläget att noggrant följa utvecklingen. Speciellt bör då situationen för de värnpliktiga vid fjärrkryterade förband beaktas.

Hemställan

Mot. 1985/86

Fö310

Mot bakgrund av det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande de värnpliktigas fria resor.

Stockholm den 27 januari 1986

Margareta Hemmingsson (s)